

Omgevingstekenenⁱ (fragment)

Zowel voor laureaat **Ante Timmermans** als voor genomineerden Steven Baelen en Johan Gelper neemt het tekenen een zeer belangrijke plaats in. Het tekenen als manier om met een eigen omgeving om te gaan, lijkt daarmee een teken van deze tijd. Het vormde dan ook aanleiding om de tentoonstelling van hun werk een overkoepelende titel mee te geven: niet alleen tekenen deze kunstenaars hun omgeving, ze geven met hun tekeningen ook een bepaald signaal, tekenen (of tekens) van hun omgeving. En wellicht van hun tijd.

-

De tekeningen van **Ante Timmermans** (Ninove, 1976) zijn een kritische, maar ook poëtische reactie of reflectie op zijn omgeving. Daarbij is hij vooral gefascineerd door de routine, de (verborgen) systemen, de banaliteit en het absurde van de maatschappij. Zijn verblijf in Berlijn en zijn verhuis naar Zwitserland hebben zijn werk onmiskenbaar beïnvloed. Naast kleine tekeningen die ontstaan als notities in een schetsboek, staan monumentale landschapstekeningen. Elk getuigen ze van een wonderlijke opmerkzaamheid die ook een humoristische kant heeft. Maar ze zijn vooral ook de neerslag van zijn denken – getekende denkbeelden.

In eerste instantie vertrok het werk van Timmermans van noties als het vervelende, de routine, het dagdagelijkse en vond het daarvoor een symbool in de cirkel of *loop*. Alhoewel deze noties nog steeds aanwezig zijn, is het concept van zijn project inmiddels duidelijk ruimer geworden. In zijn meest recente werk concentreert hij zich vooral op het landschap, de stad en de architectuur. Ze weerspiegelen onze manier van denken en handelen, maar conditioneren die tegelijkertijd ook. Timmermans is daarbij gefascineerd door het New Babylon-concept van Constant Nieuwenhuis dat een ludieke maatschappij wil creëren waarin de creatieve mens of *homo ludens*, vrij spel heeft. Niets in Nieuwenhuis' schema voor de nieuwe stad is blijvend – alles kan voortdurend veranderen, beantwoordend aan de behoefte van steeds rondtrekkende bewoners: "a camp for nomads on a planetary scale".ⁱⁱ

Ook in Timmermans' steden is alles steeds *on the move*. Het zijn steden in aanbouw, nooit af. Zijn verblijf in een stad als Berlijn ("dé stad in ontwikkeling") is hiervoor een belangrijke invloed. Net als New Babylon eindigen Timmermans' steden nergens (aangezien de aarde rond is). Het zijn bovendien ook intens gebruikte ruimtes, alhoewel er zelden of nooit mensen in aanwezig zijn.ⁱⁱⁱ

Tegenwoordig woont en werkt Ante Timmermans in Zürich. Zwitserland blijkt in zijn analyse het land bij uitstek van allerhande (verborgen) systemen. Het uiterlijk steriele ideaalbeeld geeft bij Timmermans aanleiding tot verrassende systeemanalytische tekeningen. Het verwondert niet dat de geboortewieg van dada in Zürich staat en door buitenlandse kunstenaars in beweging werd gezet. Timmermans geeft er een waardig vervolg aan.

Van de grootstad onthoudt hij de hoogbouw die zich als een eindeloze lappendeken blijft uitbreiden en verder opstapelt. Van het Zwitserse platteland de heuvels en hun bebouwing. Maar het kan ook abstracter – heuvels krijgen dan

een ruitenpatroon dat eerder aan driedimensionale plattegronden doet denken. Het *grid*, dat altijd al de letterlijke betekenis heeft gehad van het indammen, inperken en daardoor beheersen van de wilde natuur, wil bij Timmermans misschien nog wel eens een ronde versie krijgen. En alhoewel deze speelser en minder strikt aandoet blijft die oorspronkelijke betekenis hier natuurlijk ook behouden.

Alhoewel een enkele tekening dreigend donker van opzet is, zijn ludieke elementen regelmatig terug te vinden. Vlaggen en verkeersborden vergroeien tot een bijna organisch geheel. Een rotonde wordt een spel. Ook de uitsneden van Timmermans' tekeningen hebben dit speelse, maar tegelijkertijd ook kritische. Geregeld vallen bepalende elementen, zoals een (Zwitserse) vlag of gedeeltes van reclameborden, schijnbaar toevallig van de tekening, waardoor ze tot dubbelzinnige betekenissen geamputeerd worden - ekooi, volksha... - die ons nadrukkelijk op het verkeerde been zetten.

-

Edith Doove, maart 2008

ⁱ Voor deze tekst maakte ik dankbaar gebruik van teksten die de kunstenaars zelf schreven, onze e-mailcorrespondentie en/of ontmoetingen. In het geval van Ante Timmermans was er ook een tekst van Marc Schepers.

ⁱⁱ Zie Constant Nieuwenhuis, 'New Babylon – A nomadic town', catalogus Haags Gemeentemuseum, Den Haag, 1974, <http://www.notbored.org/new-babylon.html>

ⁱⁱⁱ Idem